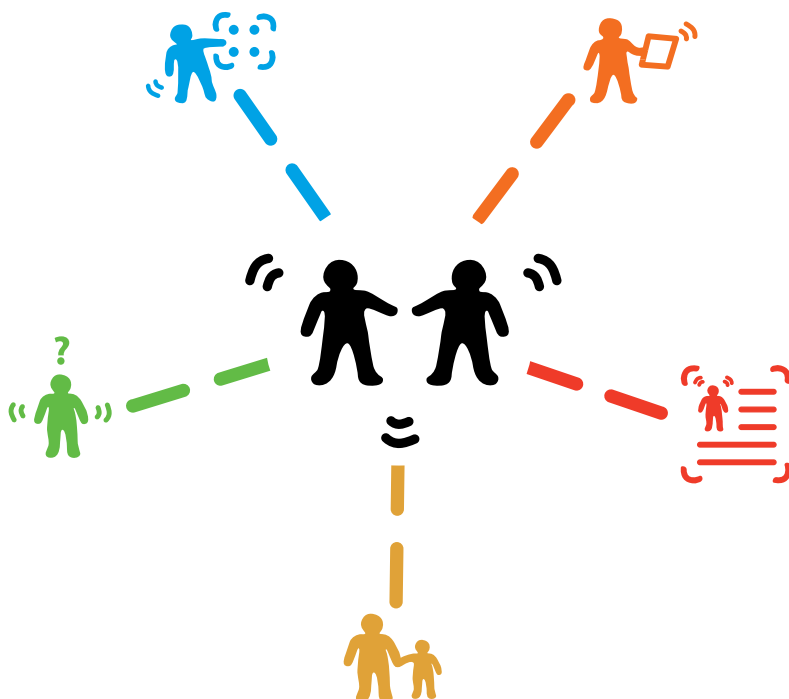
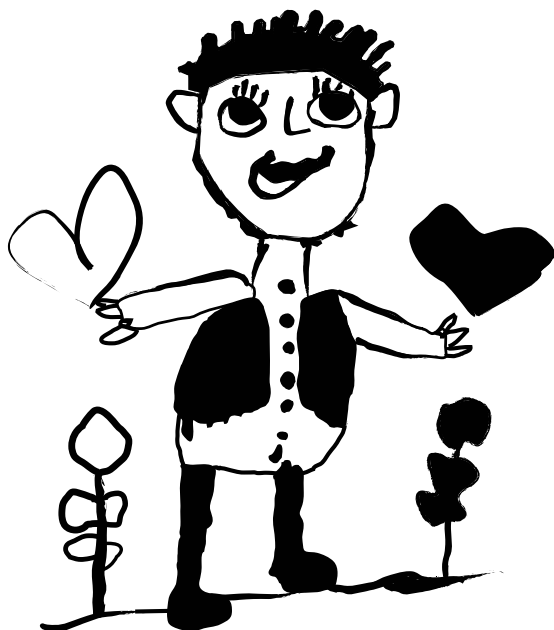

SPOLEČNÉ PŘÍPRAVY A KONZULTACE JAKO KLÍČ K ÚSPĚŠNÉ SPOLUPRÁCI ASISTENTA S UČITELEM

PhDr. Zbyněk NĚMEC, Ph.D.

NOVÁ ŠKOLA, o. p. s.

*Každý má právo na plnohodnotné vzdělávání.
Někdo to má ale z různých důvodů těžší...*

Metodika vychází z příkladů dobré praxe realizovaných v projektu *Školní asistent – nástroj podporující rovné příležitosti romských žáků se sociálním znevýhodněním*.

Projekt realizovala v období 1. dubna 2014 – 31. března 2016 obecně prospěšná společnost Nová škola ve spolupráci se Základní školou Jaroměř – Josefov.

Za spolupráci na projektu bychom rádi jmenovitě poděkovali (v abecedním pořadí):

Mgr. Stanislavě Břeské, učitelce prvního stupně

Renatě Gorolové, školní asistentce

Michale Groulíkové, školní asistentce

Mgr. Daniele Kánské, učitelce prvního stupně

Mgr. Ireně Krátké, zástupkyni ředitele školy

Mgr. Ivě Markové, učitelce prvního stupně

Mgr. Karolíně Pešinové, učitelce prvního stupně

Mgr. Lukáši Zvěřinovi, řediteli školy

Projekt byl realizován za podpory grantu z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci EHP fondů.

Společné přípravy a konzultace jako klíč k úspěšné spolupráci asistenta s učitelem
PhDr. Zbyněk Němec, Ph.D.

Ilustrace: Žáci zapojených škol

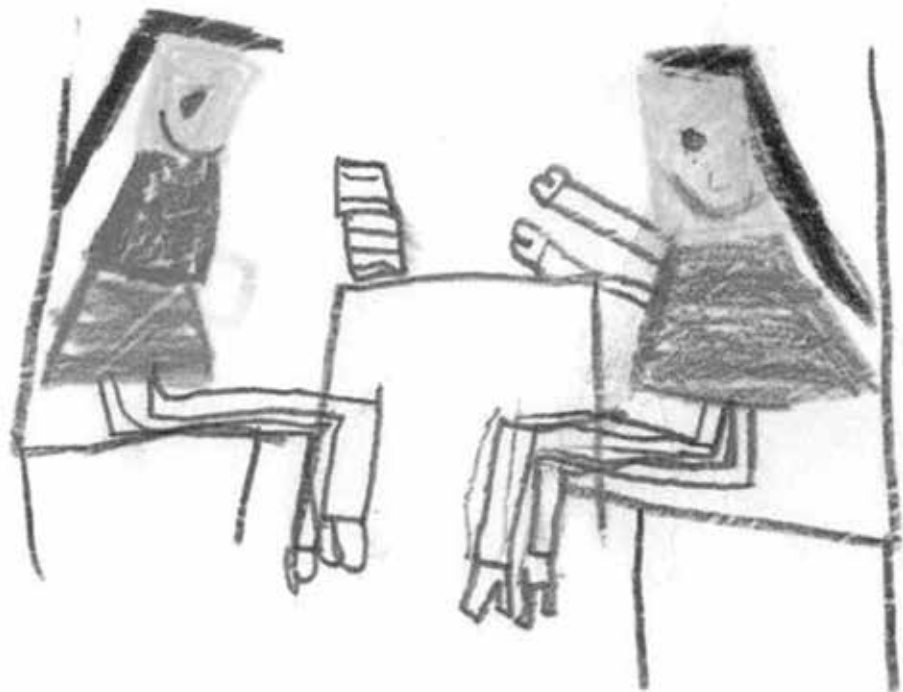
Ediční úprava a korektura: Michal Kryl

Tisk: Laurelin, s. r. o.

Vydání první. Praha: Nová škola, o. p. s. 2016

ISBN 978-80-905807-3-2

Obsah

Úvod	3
1. Postavení asistentů ve vzdělávacím systému ČR	4
2. Konzultace asistenta s učitelem	6
3. Společné přípravy na vyučování	8
4. Společné přípravy na doučování	9
Záznamový arch – formulář	11
Společná příprava – příklad 1	12
Společná příprava – příklad 2	14
Společná příprava – příklad 3	16
Společná příprava – příklad 4	18
O projektu	19

Úvod

Vážené kolegyně, vážení kolegové,
učitelky a učitelé, asistentky a asistenti,

dostává se Vám do rukou stručná metodická příručka, zaměřená na problematiku společných konzultací a příprav asistentů a učitelů. Vydává ji obecně prospěšná společnost Nová škola, nezisková organizace, která s asistenty v českých a moravských školách pracuje už od devadesátých let dvacátého století; následující text ale zobrazuje zejména zkušenosti z posledních dvou let – zkušenosti asistentek a učitelek, které s podporou Nové školy pracovaly se sociálně znevýhodněnými žáky v Základní škole Jaroměř – Josefov (více viz kapitola O projektu).

Společně s rozvojem inkluzivního vzdělávání, společného vzdělávání všech žáků v běžných školách, narůstají v běžných školách nejen počty žáků s různými druhy postižení nebo znevýhodnění, ale i počty asistentů. Přítomnost asistentů je učiteli, řediteli škol i rodiči žáků považována za důležitou podmínku pro zajištění skutečně efektivního vzdělávání dětí a žáků v inkluzivním prostředí. Samotná přítomnost asistenta ale mnohdy nestačí, důležité je skutečné porozumění roli asistenta, správné rozdělení kompetencí mezi asistentem a učitelem, jejich vzájemná komunikace a spolupráce.

Náplň profese asistentů ve vzdělávání je velmi rozmanitá – jiná bude funkce asistenta pracujícího ve třídě s těžce tělesně postiženým žákem, jiná bude role asistentky zapojené do vzdělávání žákyně s Downovým syndromem, odlišnosti najdeme i mezi náplní práce asistenta pedagoga pracujícího se sociálně znevýhodněnými romskými dětmi a náplní práce asistenta u žáků – cizinců (žáků s odlišným mateřským jazykem). Proto ani následující text jistě není vyčerpávající, soustředí se na oblast spolupráce mezi asistentem a učitelem ve vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním a přináší některá praktická doporučení, která je potřeba dále upravit a rozvíjet podle potřeb praxe.

Navzdory všem obtížím, jež zavádění myšlenky inkluze do českých škol přináší, se domníváme, že společné vzdělávání má smysl. Chceme-li společně žít, je potřeba se tomu i společně učit. K takovému ideálu společného soužití může přispět i dobrá úroveň spolupráce pedagogů a jejich asistentů – a k ní, jak doufáme, Vám pomůže i tato příručka.

Za celý tým Nové školy Vám přeji hodně štěstí a úspěchů ve Vaší pedagogické praxi!

V Praze, 22. 3. 2016

Zbyněk Němec, metodik projektu

1. Postavení asistentů ve vzdělávacím systému ČR

Profese asistentů není v českých školách žádnou novinkou. Už v devadesátých letech 20. století jsme se mohli ve speciálních školách setkat s asistenty – mladými muži, kteří si tímto způsobem plnili tzv. civilní službu; ve školách s větším počtem sociálně znevýhodněných žáků zas byli po vzoru britských ethnic assistants zaměstnávání první romští asistenti.

Od roku 2005 je v pedagogickém prostředí profese sjednocena pod název asistent pedagoga. Asistenti pracují v mateřských, základních nebo středních školách i ve školských zařízeních (dětských domovech a výchovných ústavech) a jejich počet každoročně roste¹. Celá profese ale stále čelí mnohým nejasnostem zejména ohledně požadavků na vzdělání asistentů a jejich náplně práce.

Požadavky na kvalifikaci asistentů pedagoga v současnosti stanovuje *zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnicích*, který říká, že asistent musí být právně i zdravotně způsobilý, bezúhonný, a dále v §20 specifikuje požadavky na vzdělávání – zde zákon uvádí, že asistent, který ve školním prostředí pracuje s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, musí mít minimálně středoškolské vzdělání s maturitou doplněné o pedagogické vzdělání², zatímco asistentovi, který vykonává pouze „pomocné výchovné práce“³, stačí ukončené základní vzdělání doplněné o absolvovaný kvalifikační kurz pro asistenty pedagoga. V podstatě jde tedy o profesi, kterou mohou vykonávat vysokoškolsky vzdělaní absolventi pedagogických fakult na straně jedné, zároveň ale i lidé se základním vzděláním na straně druhé.

Vedle vzdělání by zájemci o profesi asistentů měli splňovat i další požadavky – z praxe i z dostupných výzkumů je zřejmé, že asistenti by měli být empatičtí, trpěliví, přizpůsobiví, schopní pracovat pod vedením učitele, prostí všech předsudků... V první řadě by ale měli mít kladný vztah ke všem dětem a žákům, se kterými budou ve školách pracovat. Protože ale žádný asistent nemůže splňovat všechny předpoklady (někteří jsou více vzdělání, jiní empatičtější, více schopní komunikace s rodiči žáků atd.), měla by škola při výběru asistenta vždy vycházet primárně z toho, co od asistenta pedagoga očekává, ze stanovení jeho hlavních předpokládaných činností.

Základní náplň práce asistenta pedagoga v českých školách určuje *vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami* (nahrazuje starší vyhlášku 73/2005 Sb.), která v §5 říká, že: „(3) *Hlavními činnostmi asistenta pedagoga jsou a) pomoc při výchovné a vzdělávací činnosti a pomoc při komunikaci se žáky, zákonnými zástupci žáků a s komunitou, ze které žák pochází, b) pomoc žákům*

¹ V září 2014 bylo asistentů pedagoga v ČR už více než 10 tisíc.

² Tedy např. SŠ pedagogickou, SŠ nepedagogického směru + kvalifikační kurz pro asistenty pedagoga, VOŠ s pedagogickým zaměřením, VŠ s pedagogickým zaměřením.

³ Pojem „pomocné výchovné práce“ ovšem není nikde v zákoně konkrétně upřesněn, lze ho tedy vykládat podle potřeby různě.

v adaptaci na školní prostředí, c) pomoc žákům při výuce a při přípravě na výuku; žák je přitom veden k nejvyšší možné míře samostatnosti, d) nezbytná pomoc žákům při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou mimo místo, kde škola v souladu se zápisem do školského rejstříku uskutečňuje vzdělávání nebo školské služby...“

Z hlediska praxe jde o vymezení náplně práce asistenta jen ve velmi obecné rovině. Předpokládá se, že náplň práce asistenta je pak dále specifikována v pracovní smlouvě asistenta pedagoga podle potřeb školy, učitelů i žáků.

Nastavení spolupráce mezi asistenty pedagoga a učiteli v praxi komplikuje také nejednoznačné stanovení poměru mezi přímou a nepřímou pedagogickou činností⁴ asistentů pedagoga. Zatímco učitelé mají rozsah nepřímé pedagogické činnosti v pracovních úvazcích poměrně pevně daný, u asistentů pedagoga *Nařízení vlády č.72/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků* říká, že rozsah jejich přímé pedagogické činnosti při plném úvazku má být 20 – 40 hodin. Jinak řečeno, nařízení vlády připouští, aby asistent pedagoga měl v úvazku prostor na nepřímou pedagogickou činnost (zahrnující i porady a přípravy s učitelem) až do výše 50% z úvazku, na druhou stranu ale také umožňuje, aby asistent pedagoga neměl v úvazku čas na nepřímou pedagogickou činnost žádný.

Kromě nejasného požadavku na vzdělání asistenta a nepřesného vymezení prostoru pro nepřímou pedagogickou činnost je patrně největším problémem v praxi špatné pochopení celé role asistenta pedagoga: Řada pedagogů se domnívá, že asistent pedagoga je ve třídě přítomen hlavně proto, aby se postaral o žáka (žáky) se speciálními vzdělávacími potřebami, a že je možné z části či zcela vzdělávání tohoto žáka (event. několika takových žáků) asistentovi svěřit. To je zcela zásadní omyl! Asistent pedagoga ve valné většině případů nemá vysokoškolské pedagogické vzdělání a tedy ani nemůže zodpovídat za vzdělávání žáků... a už vůbec ne za vzdělávání žáků, jejichž potřeby jsou vyšší, než je běžné (tj. žáků s nějakým postižením nebo znevýhodněním).

Hlavním smyslem profese asistentů pedagoga je poskytovat učitelům podporu v méně kvalifikovaných činnostech (přípravy pomůcek, organizace vyučování, dohled nad žáky, podpora pozornosti žáků atd.) tak, aby sami učitelé získali větší prostor pro výkon více kvalifikovaných činností ve výuce, včetně větších možností individualizované podpory žáků s postižením/znevýhodněním. Naštěstí v praxi přibývá učitelů i asistentů, kteří jsou si tohoto správného provedení role asistenta pedagoga dobře vědomi – jak uvedla jedna asistentka v reflexi vyučovacího hodiny: *„Z mého pohledu se hodina velmi vydařila. Po prostudování pracovního listu jsem s dětmi pracovní list vypracovala. Paní učitelka měla více času na slabší děti. Obohatila jsem se o zkušenost vést hodinu a bylo to pro mne velmi zajímavé.“* (ŠA2)

⁴ Pro vyjasnění pojmů lze zjednodušeně říci, že za přímou pedagogickou činnost považujeme veškeré aktivity realizované přímo s dětmi a žáky, zatímco do nepřímé pedagogické činnosti spadá vše ostatní (přípravy, účast na poradách...).

V rámci vymezení pojmů musíme vedle asistenta pedagoga alespoň stručně charakterizovat i dvě – na první pohled podobné – profese: osobního asistenta a školního asistenta.

Osobní asistent je profesí od asistenta pedagoga značně odlišnou. Vlastně ani nejde o pedagogického pracovníka, osobní asistence je sociální služba – osobní asistent tak nemůže být zaměstnancem školy nebo školského zařízení, jeho zaměstnavatelem je některý z registrovaných poskytovatelů sociálních služeb (nejčastěji nějaká nezisková organizace). Na rozdíl od asistenta pedagoga osobní asistent nemusí mít žádné pedagogické vzdělání a pracuje výhradě jen s tím zdravotně postiženým žákem, ke kterému je přidělen.

Školní asistent je profese, se kterou se setkáváme až v posledních letech a která je pozici asistenta pedagoga velmi blízká. Stejně jako asistent pedagoga i školní asistent může pracovat s větším počtem žáků ve třídě, liší se ale větším přesahem činnosti mimo rámec školy a vyučování – ve srovnání s asistentem pedagoga školní asistent častěji poskytuje žákům podporu i v odpoledních hodinách a častěji také dochází do rodin žáků. Pozice školního asistenta zatím není v ČR uzákoněna, objevuje se experimentálně v projektech spolufinancovaných z operačních programů ESF a dalších projektech nadstandardní podpory vzdělávacího systému. Činnost školních asistentů je zpravidla zaměřena na podporu vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním.

Učitelka (U3): „Za přínos práce asistentky považuji to, že jsem mohla v hodinách pracovat ve skupinkách se slabšími žáky a paní asistentka pracovala s ostatními. Zároveň jsem mohla pracovat individuálně a věděla jsem, že o zbylou třídu bude dobře postaráno.“

2. Konzultace asistenta s učitelem

Konzultace asistenta s učitelem by měly být významnou součástí nepřímé pedagogické práce obou profesí.

Tématy takových konzultací nejčastěji bývají:

- konkrétní žáci, zejména žáci se speciálními vzdělávacími potřebami (s postižením nebo znevýhodněním);
- problémové chování vybraných žáků a možnosti řešení takového chování;
- rodinné zázemí žáků a jeho dopady na vzdělávání žáků, nejčastěji se objevuje u žáků sociálně znevýhodněných;
- chybějící pomůcky žáků a možnosti jejich zajištění.

Asistentka (ŠA1): „*To ano, konzultujeme, většinou v mezičase, třeba o přestávkách nebo po hodině, ale konzultujeme. S paní učitelkou B., dá se říct, že každý den, něco tam vždycky je. S paní učitelkou z druhé třídy konzultujeme většinou Dominiku a taky její rodinné zázemí. To, že si v rodině lžou. Většinou se snažíme Domču naučit, že se lhát nemá. A v první B, tam taky – většinou pomůcky, nebo že Páťa neměl propisku a takhle podobně...*“

Společné konzultace jsou také důležitým prostorem pro sdělování informací, které je nutné vyřídit v rodinách žáků – zdrojem těchto informací je učitel, rodině žáka ale informace předává častěji asistent. Proto je třeba, aby si učitel vyhradil na konzultaci asistentem dostatek času a asistentovi podrobně a přesně sdělil, co konkrétního je potřeba v rodinách vyřídit. (Pokud by učitel předal informaci asistentovi jen v rychlosti, ve zjednodušené podobě, riskuje, že asistent bude zprávu reprodukovat rodičům žáka po svém a někdy i nepřesně.)

Asistentka (ŠA1): „*...učitelé nám to většinou řeknou jednoznačně: Nemohla byste tam zajít, je potřeba, aby mu probrali pouzdro, protože tam nic nemá; nebo potřebuji, abyste se zeptala, jestli tu omluvenku opravdu psali oni, dneska mám takový případ, že si to dítě napsalo samo; nebo potřebuji, abyste tam zašla a zeptala se, zda půjdou studovat a tak podobně. Takže nám to poví jednoznačně a my tam jdeme.*“

Smyslem konzultací není jen předání informace od učitele asistentovi, v mnoha případech to může být naopak – prostřednictvím konzultací může asistent fungovat pro učitele jako cenný zdroj informací o domácím prostředí žáků... Dobří učitelé vědí, že aby mohli dítě efektivně učit, musí mu i rozumět, což bez základní znalosti domácího zázemí žáka často nejde. Právě asistenti mnohdy mají poměrně podrobné informace o tom, z jaké rodiny žák přichází a jaké starosti daná rodina zrovna řeší.

Asistentka (ŠA 2): „*I v páté třídě je to taky takové, že se zeptá paní učitelka, jak to je v rodině. Konkrétně jeden kluk je takový problémový, tak se (paní učitelka) ptá, jak to tam je.*“

Učitelka (U4): „*...ale na začátku příštího školního roku by bylo určitě fajn, kdybych si s ní přesně prokonzultovala konkrétně o některých dětech, že by mi řekla, co o nich ví z domu. V tom mám rezervu, to je dobrý nápad.*“

Prostor pro konzultace asistenta a učitelem vzniká zpravidla v odpoledních hodinách. Často se ukazuje jako vhodné, když mají oba na konzultace v rozvrhu pevně stanovený čas (např. dvakrát týdně po 15 – 20 minutách). Ne všichni asistenti mají ale tak velký pracovní úvazek, aby mohli věnovat konzultacím více času, a někdy opravdu stačí i krátká konzultace o přestávkce před hodinou nebo po hodině.

Učitelka (U2): „Pokud je potřeba, tak se s asistentkou bavíme před hodinou, kdy je tady, nebo po hodině. Myslím si, že je dostačující, že si v pěti minutách řekneme, co je potřeba – co holčička neměla, co je potřeba dodělat, ukážu jí, kolikrát jsem psala do žákovské, co všechno chybí. Já bych řekla, že to stačí.“

Ať už mají asistent s učitelem delší čas na konzultace pevně daný v rozvrhu nebo jen kratší čas o přestávkách, je každopádně vhodné, aby konzultace probíhaly pravidelně s frekvencí odpovídající intenzitě konzultovaných problémů.

Asistentka (ŠA 2): „S jednou paní učitelkou ze 3. A, tak s tou je to každý týden, kdy spolu mluvíme, protože tam je jedna holčina, která měla hodně zameškaného učiva, vůbec neplnila domácí úkoly a neměla podepsanou žákovskou. To řešíme každý týden, jdu i do rodiny, řeknu to mamince, ona si to teď chodí psát i sem (do školy).“

3. Společné přípravy na vyučování

V praxi je možné setkat se s celou řadou učitelů a asistentů, kteří se domnívají, že společné přípravy na hodinu nejsou nutné. Tito učitelé a asistenti pak v hodině více improvizují, spoléhají na intuici a v řadě případů pak doplňují to, co předem nepřipravili, během hodiny; výuka tím trpí, v hodině se toho stihne méně. Z toho vyplývá, že společné přípravy nejsou nezbytné pro to, aby byla výuka realizována; jsou ale rozhodně nezbytné pro to, aby byla výuka realizována **efektivně**.

Různé přípravy vyžadují různé načasování, někdy stačí jen pár minut před vyučovací hodinou nebo po hodině.

Asistentka (ŠA 2): „... akorát v páté třídě s panem učitelem B., tam vždycky chodím dřív, protože jeden kluk se ani nepřipraví na hodinu, když u něj nejsem. Vždycky si s panem učitelem řekneme, co budeme dělat. Nebo když skončí hodina, tak mi řekne, co budeme dělat zítra, co by chtěl, s čím bych pomohla...“

Někdy ale plánované vyučování vyžaduje více systematickou, podrobnější a časově náročnější přípravu zahrnující plánování cílů, rozvržení práce, přípravu pomůcek. Takové přípravy je potřeba uskutečnit mimo dobu vyučování a prostor pro jejich realizaci by měl být zahrnut do nepřímé pedagogické činnosti asistentů.

Učitelka (U1): „Před každou přípravou jsme se s asistentkou vždy sešly a podrobně jsme rozebíraly plánovanou vyučovací hodinu. Nejprve jsme si stanovily cíl hodiny, radily se o potřebných pomůčkách a zdůraznily si, na co je potřeba se zaměřit a kde využít individuální péči a pomoc. Asistentka pracovala vždy i s dětmi bez sociálního znevýhodnění. Na vyučování přišla dobře připravena a používala i svoje pomůcky, které souvisely s tématem hodiny.“

Zároveň ale ani v této oblasti neplatí žádné dogma – společné přípravy jsou v mnoha případech žádoucí, rozhodně ale nejsou potřeba na každou vyučovací hodinu.

Učitelka (U4): „...před nějakou hodinou je to potřeba a nějaká hodina je taková opakovací, procvičovací, takže bych si řekla, že to ani není nutné. Takže pokud by bylo striktně dané, že to (přípravu) máme dělat na každou hodinu, to by mě připadalo zbytečné. Ale když ji chci zapojit aktivněji, tak to je dobré...“

Ke společným přípravám lze použít vlastní improvizovaný záznam, může ale pomoci i formulář pro společnou přípravu (vzor najdete v závěru této publikace). Součástí formuláře může být plánování aktivit učitele a asistenta, pro přehlednost je ale vhodné doplnit i místo pro plán aktivit žáků.

Učitelka (U1): „Zpočátku jsem využívala formulář, kde jsem zaznamenávala pouze práci učitele a ŠA, ale později jsem uvítala i doplňující část o práci žáků. Formulář mi vyhovoval, myslím si, že je dost podrobný a přehledný.“

Potřeba společně plánovat výuku, složitost příprav a podíl asistentky na přípravách také může gradovat podle toho, jak s dosaženou praxí roste úroveň schopností a kompetencí asistenta.

Učitelka (U2): „Ještě bych si přála, aby byla asistentka více zapojena do přípravy pomůcek, více přispět – vymyslet hry, nápady na zlepšení, promyslet více pomůcek do vyučování... a já vím, že na to má.“

4. Společné přípravy na doučování

Vedle příprav na vyučovací hodinu může spolupráce asistenta s učitelem zahrnovat i společné přípravy na doučování – v rámci takové přípravy by učitel měl vybrat látku pro doučování a materiály, podle kterých se bude při doučování pracovat; samotné doučování pak realizuje sám asistent anebo tandem asistenta s učitelem.

Doučování s asistentem je pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami důležité mimo jiné také proto, že mnohdy v hodině nestihnou projít všechnu potřebnou látku.

Zejména u žáků se sociálním znevýhodněním totiž v řadě případů nelze spoléhat na to, že by si s žáky doplnil látku někdo z rodičů. Doučování s asistentkou je pak jednou z mála možností jak zajistit, aby žáci nezůstali pozadu. Aby ale takové doučování mělo smysl, je potřeba, aby si asistent látku na doučování připravil pod dohledem učitele.

Učitelka (U1): „S asistentkou se pravidelně radím, co je potřeba se žáky procvičit nebo doplnit. Často nestihnou při hodině práci dokončit a v rámci doučování mají příležitost pod dohledem asistentky vše potřebné dopsat nebo si zopakovat. Od asistentky mám pak zpětnou vazbu, co se zdařilo a na co je potřeba se ještě při vyučování zaměřit.“

Přesné zadání látky a témat formulovaných učitelem pro doučování zajišťované asistentem je důležité zejména proto, že asistent sám není adekvátně kvalifikovaný (vysokoškolsky vzdělaný) a neměl by tedy sám vybírat, co se budou žáci učit a jak přesně s nimi bude již osvojenou látku opakovat.

Asistentka (ŠA 2): „Ano, my víme, většinou od pana nebo od paní učitelky, co přesně máme na doučování dělat. Oni nám to řeknou nebo nám dají tiskopisy, které mají pro žáky připravené.“

V rámci společně připravovaného doučování může učitel asistentovi také zadat, aby se slabšími žáky předem prošel část látky, kterou teprve budou probírat v další hodině. Podmínkou ale je, že asistent nebude žákům vykládat novou látku. To by mělo být výhradně v kompetenci učitele. Je ale například možné, aby si asistent společně s učitelem připravil text, který se týká plánovaných výukových témat, a následně ho během doučování s žáky přečetl, případně ověřil porozumění jednotlivým výrazům v textu apod.

Asistentka (ŠA 1): „S paní učitelkou L. tady od vedle už to funguje. Ta mi vždycky řekne, co bude. Vždycky se na to mám připravit (...) v učebnici, nebo řekne: zítra bude psát diktát, tak si to na doučování přečtěte; nebo budeme probírat, dám příklad, třeba slovní druhy – pětku, slovesa, tak oni si najdou stránku a jedou slovesa... No a já si to s nimi na doučování na tu hodinu můžu připravit.“

Společné přípravy

Na následujících stránkách najdete formulář záznamového archu pro společné přípravy asistenta a učitele a také několik příkladů možné práce s tímto formulářem, zahrnující kratší (5 min.) i delší (40 min.) přípravy na hlavní vyučovací předměty (ČJ, mat.) i na výchovy (VV).

Záznamový arch – formulář

Záznamový arch: Společná příprava asistenta a učitele

Jméno a příjmení učitele:

Jméno a příjmení asistenta:

Datum přípravy:

Rozsah přípravy (x minut):

Formát (výuka x doučování):

Téma připravované výuky:

Cílová skupina (počet, věk):

Příprava

- schéma plánovaných aktivit:

rozsah (od – do)	činnost učitele	činnost asistenta	činnost žáků

- pomůcky:

nezbytné pomůcky	zajistí (asistent/ učitel)

- poznámky:

Vyhodnocení

(až po realizaci aktivit – hodnocení, postřehy + doporučení pro příští přípravy)

- z pozice učitele:

- z pozice asistenta:

Společná příprava – příklad 1

Záznamový arch: Společná příprava asistenta a učitele

Jméno a příjmení učitele: *Jméno učitele XY*
Jméno a příjmení asistenta: *Jméno asistenta XY*
Datum přípravy: 2. 12. 2015
Rozsah přípravy (x minut): 40 minut

Formát (výuka x doučování): výuka
Téma připravované výuky: Sčítání a odčítání do 5.
Cílová skupina (počet, věk): 1. ročník, 21 žáků

Příprava

- schéma plánovaných aktivit:

rozsah (od – do)	činnost učitele	činnost asistenta	činnost žáků
8:50 – 9:00	Zapojuje se do práce žáků. Nemluví žákům do práce.	Zapojuje se do práce žáků. Nemluví žákům do práce.	Každý žák si vylosuje jedno číslo buď zelené, nebo červené. Poté se rozdělí podle barvy na 2 skupiny a tvoří číselnou řadu. Proběhne kontrola. Společně ze všech čísel utvoří jednu velkou číselnou řadu.
9:00 – 9:15	Pracuje se skupinkou slabších žáků.	Pracuje se skupinkou bystřejších žáků.	Pracují s učebnicí na vyřešení početních úloh typu 1 + 1. Pomáhají si prsty a pokouší se tvořit slovní úlohu.
9:15 – 9:30	Prochází mezi dětmi a kontroluje jejich práci.	Pomáhá slabším žákům.	Žáci ve dvojici obdrželi papírové domino. Ve dvojici se pokouší sestavit nejdelšího hada, kostičky na sebe však musí navazovat.
9:30 – 9:35	Reflexe.	Reflexe.	Reflexe.

- pomůcky:

nezbytné pomůcky	zajistí (asistent/ učitel)
Krabičky, obrázky, učebnice Živá abeceda, pracovní list, pastelky	-

Vyhodnocení

(až po realizaci aktivit – hodnocení, postřehy + doporučení pro příští přípravy)

- z *pozice učitele*: Hodina se vydařila. Spolupráce s asistentkou byla v hodině skvělá. Mohl posoudit i pan ředitel, který se ráno ohlásil na hospitaci. Děti pracovaly se zájmem. Příklady některým žákům dělají stále problém. V rámci dalších hodin se na ně více při asistenci zaměřit.

- z *pozice asistenta*: Hodina se vydařila. Spolupráce s paní učitelkou i dětmi byla dobrá. Návštěva pana ředitele ve třídě nás i děti velmi potěšila.

Společná příprava – příklad 2

Záznamový arch: Společná příprava asistenta a učitele

Jméno a příjmení učitele: *Jméno učitele XY*
Jméno a příjmení asistenta: *Jméno asistenta XY*
Datum přípravy: 21. 10. 2015
Rozsah přípravy (x minut): 30 minut

Formát (*výuka x doučování*): výuka
Téma připravované výuky: Věta jednoduchá – souvětí, druhy vět
Cílová skupina (počet, věk): 18 žáků (8 let)

Příprava

- *schéma plánovaných aktivit:*

rozsah (od – do)	činnost učitele	činnost asistenta	činnost žáků
10:45 – 10:55	Uvádí cíl hodiny.	Kontroluje připravenost žáků, pomůcky a domácí úkoly.	Poslouchají, frontálně opakují učivo o větě jednoduché, souvětí.
10:55 – 11:10	Dle nástěnného obrazu vysvětluje druhy vět.	Obchází lavice, naslouchá, opravuje chyby, pomáhá, vysvětluje.	Žáci čtou z tabule, nástěnného obrazu, uvádějí příklady vět.
11:10 – 11:25	Rozděluje žáky do skupin, kontroluje jednotlivé skupiny. Vyhodnocuje, radí, opravuje.	Vysvětluje hru, rozdává lístečky na sestavování souvětí a určování druhů vět. Pracuje se znevýhodněnými žáky ve skupině, pomáhá při čtení a spojování vět do souvětí, napomáhá při určování druhů vět.	Pracují ve skupinách, pomáhají si a vzájemně se opravují. Skupiny si mezi sebou vzájemně konfrontují výsledky. Dokončují práci ve skupinách.
11:25 – 11:30	Zadává ústně větu jednoduchou, vyvolává žáky, hodnotí hodinu.	Pomáhá udržet pracovní tempo a pozornost žáků. Dohlíží na zapojení slabších žáků, zajišťuje individuální přístup.	Žáci pomocí spojek tvoří souvětí. Hodnotí průběh hodiny.

- pomůcky:

nezbytné pomůcky	zajistí (asistent/ učitel)
Tabule, nástěnný obraz, učebnice, pracovní sešity, listy. Kartičky s větami, kartičky pro označení druhů vět.	Učitel. Asistent.

Vyhodnocení

(až po realizaci aktivit – hodnocení, postřehy + doporučení pro příští přípravy)

- z *pozice učitele*: Vše v pořádku, učitelka koordinovala vzdělávací proces společně s asistentkou. Je třeba se také zaměřit na spisovný jazyk a správné vyjadřování žáků.
- z *pozice asistenta*: Průběh hodiny dobrý, asistentka individuálně pracovala se slabšími a problémovými žáky, kladla důraz na plnění instrukcí učitele.

Společná příprava – příklad 3

Záznamový arch: Společná příprava asistenta a učitele

Jméno a příjmení učitele: *Jméno učitele XY*
Jméno a příjmení asistenta: *Jméno asistenta XY*
Datum přípravy: 23. 10. 2015
Rozsah přípravy (x minut): 20 minut

Formát (*výuka x doučování*): výuka
Téma připravované výuky: Dýně – kombinovaná technika
Cílová skupina (počet, věk): 17 žáků (8 let)

Příprava

- *schéma plánovaných aktivit:*

rozsah (od – do)	činnost učitele	činnost asistenta	činnost žáků
9:50 – 9:55	Seznámení s cílem hodiny, vhodná motivace: Dušičky Halloween.	Kontrola pomůcek na VV, vodové barvy a voskové pastelky.	Odpovídají, proč malovat dýně – tematicky zaměřeno.
9:55 – 10:00 10:05 – 10:10	Rozdává čtvrtky. Kontroluje, dbá na správné použití pomůcek, pořádek, hygienu.	Rozdává šablony dýní. Pomáhá žákům se šablonami, trpělivě vysvětluje, napomáhá s technikou, volbou barev.	Žáci obkreslují nejprve tužkou, později voskovkou.
10:10 – 10:25	Vysvětluje vybavení vodovými barvami; dohlíží na bezpečnost dětí při práci.	Obchází lavice, radí, pomáhá se správnou volbou barev, stínováním; zaměřuje se na individuální pomoc znevýhodněným žákům.	Vybarvují, konzultují a radí se s učitelem, asistentem.
10:25 – 10:30 10:30 – 10:35	Hodnotí práci v hodině, chválí. Vybírá výkresy na výstavu na chodbě.	Ukazuje nejlepší, zdařilé výkresy. Pomáhá s úklidem, dohlíží na čistotu, pořádek. Rozdává dětem za úspěšnou práci v hodině obrázkové kartičky (malá motivační odměna)	Dokončují výkres, volí vhodnou barvu pozadí. Uklízejí pomůcky.

- pomůcky:

nezbytné pomůcky	zajistí (asistent/ učitel)
Voskové pastely, čtvrtky A5, fólie na lavice, vodové barvy, štětce, ukázková práce. Šablony dýní různých velikostí.	Učitel. Asistent.

- poznámky: Děti pracovaly se zaujetím, práce je bavila a radovaly se ze zdařilých výkresů, pomůcky měli již všichni žáci.

Vyhodnocení

(až po realizaci aktivit – hodnocení, postřehy + doporučení pro příští přípravy)

- z pozice učitele: Cíl hodiny splněný, spolupráce s asistentkou dobrá.

- z pozice asistenta: Hodina proběhla bez problémů, vedení učitelky jasné a přehledné.

Společná příprava – příklad 4

Záznamový arch: Společná příprava asistenta a učitele

Jméno a příjmení učitele: *Jméno učitele XY*
Jméno a příjmení asistenta: *Jméno asistenta XY*
Datum přípravy: 11. 11. 2015
Rozsah přípravy (x minut): 5 minut

Formát (výuka x doučování): výuka
Téma připravované výuky: Jednotky délky – procvič.
Cílová skupina (počet, věk): 21 žáků (11 let)

Příprava

- *schéma plánovaných aktivit:*

rozsah (od – do)	činnost učitele	činnost asistenta
8:50 – 9:05	Kontrola DÚ s jednotlivými žáky u stolku.	Matematická rozcvička – zadává příklady ústně všem
9:05 – 9:25	Řešení slovních úloh s jednotkami délky – na tabuli + zápis do sešitů.	ostatním žákům Kontrola práce žáků v lavicích.
9:25 – 9:35	Samostatná práce v sešitě – kontrola rychlejších žáků u stolku.	Pomoc slabším žákům v lavicích.

- *pomůcky:*

nezbytné pomůcky	zajistí (asistent/ učitel)
-	-

Vyhodnocení

(až po realizaci aktivit – hodnocení, postřehy + doporučení pro příští přípravy)

- z *pozice učitele*: Díky tomu, že paní asistentka na začátku hodiny zaměstnala žáky rozcvičkou, bylo možné zkontrolovat DÚ s každým žákem zvlášť (což bude motivující pro další DÚ).

- z *pozice asistenta*: Vše proběhlo dobře, slabší žáci jsou za pomoc velmi vděční.

O projektu

Projekt *Školní asistent – nástroj podporující rovné příležitosti romských žáků se sociálním znevýhodněním* byl realizován v období od dubna 2015 do března 2016 ve spolupráci obecně prospěšné společnosti Nová škola a Základní školy Jaroměř – Josefov. Cílem projektu bylo posílit rovné příležitosti předškolních žáků z odlišného sociokulturního prostředí prostřednictvím zpřístupnění funkce školního asistenta. Dvě školní asistentky pomáhaly více než sedmdesáti sociálně znevýhodněným žákům jaroměřské školy. Asistentky zajišťovaly pomoc pedagogům přímo ve třídách a opakovaly probíranou látku s dětmi v rámci doučování. Ve spolupráci s dobrovolníky asistentky také organizovaly pravidelné volnočasové aktivity. Jejich vrcholem byl příměstský tábor, který v době letních prázdnin nabídl romským sociálně znevýhodněným dětem pro ně jinak obtížně dostupné zážitky (výlety, exkurze, kreativní dílny...).

Důležitou roli sehrály školní asistentky v oblasti komunikace a zlepšení spolupráce mezi školou a rodinami romských žáků – asistentky docházely do rodin, zprostředkovávaly informace a pomáhaly s pedagogickou přípravou dětí přímo v rodinách. Po celou dobu projektu mohly asistentky i spolupracující učitelé využívat metodickou podpory odborných pracovníků z Nové školy. Výstupem této podpory je metodická příručka zaměřená na spolupráci a společné přípravy mezi asistentem a učitelem, kterou právě držíte v ruce.

Děkujeme Nadaci rozvoje občanské společnosti za finanční podporu, která umožnila celý projekt zrealizovat.

O Nové škole

Každý má právo na plnohodnotné vzdělávání. Někdo to má ale těžší...

Obecně prospěšná společnost Nová škola je nevládní, nezisková organizace, která od roku 1996 podporuje inkluzivní vzdělávání menšin, cizinců či jinak sociálně či kulturně znevýhodněných dětí a mládeže. Mezi naše cílové skupiny pedagogové a vedení škol

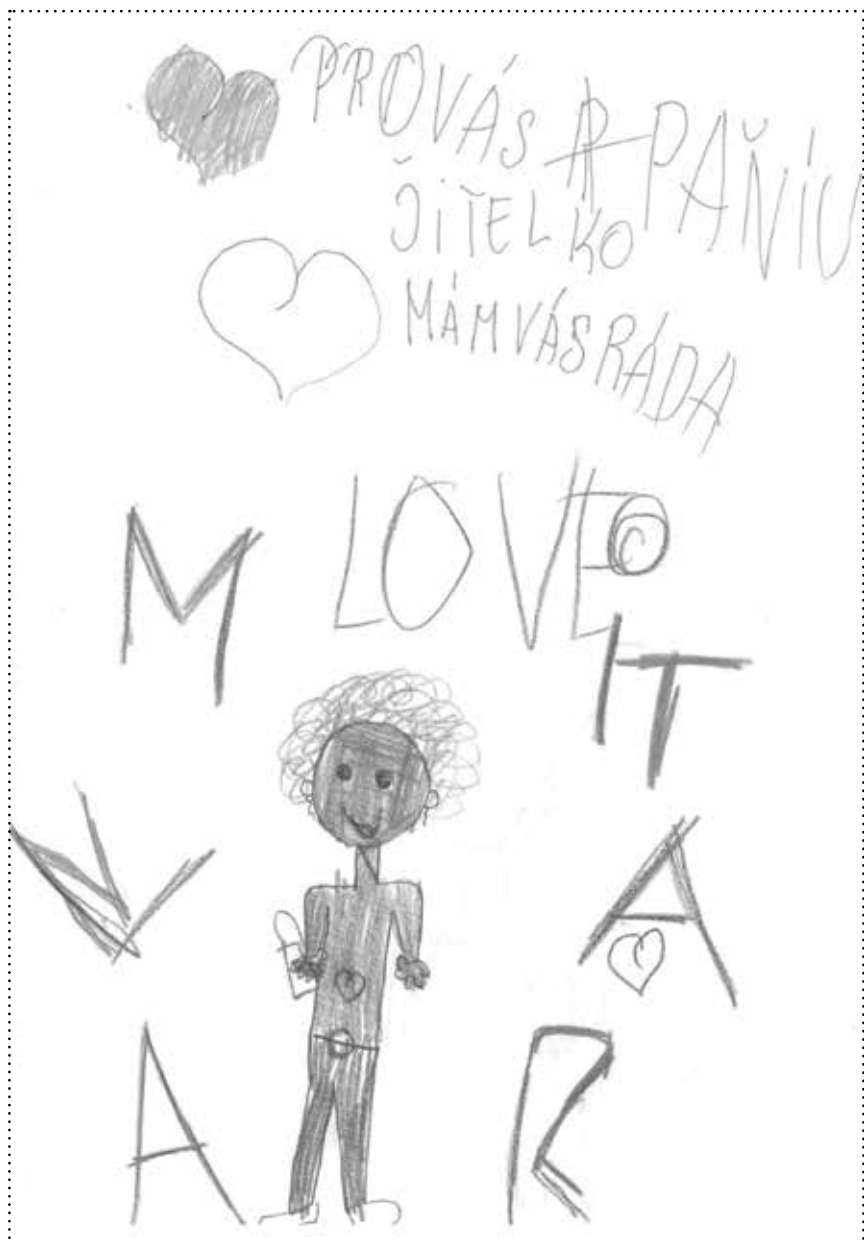
Stáli jsme u zrodu zavádění romských pedagogických asistentů do ZŠ. Asistenty nadále podporujeme prostřednictvím našich akreditovaných kurzů a projektů. Usilujeme o koncepční řešení otázek spojených s inkluzivním vzděláváním – jsme členem ČOSIV (České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání).

Naši činnost lze rozdělit do čtyř hlavních pilířů:

- podpora asistentů pedagoga a zavádění konceptu školních asistentů
- podpora čtenářství a čtenářské gramotnosti
- podpora romštiny jako živého jazyka
- přímá podpora dětí

Významný díl naší činnosti – hlavně doučování v programech přímé podpory – je umožněn díky práci dobrovolníků.

Pro školní asistentku od žákyně 2. ročníku:

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci EHP fondů.
www.fondno.cz, www.eegrants.cz

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci EHP fondů.
www.fondnno.cz, www.eeagrants.cz